

ביד האדם לשלוט במחשבתו בתחושותיו וברגשותיו!

אמנם לפעמים יש צער גדול - שנדרש זמן כדי להפיג את את עוצמת הכאב והצער.

כמו שסיפר הגאון רבי חיים מואלוז'ין זצוק"ל על הגר"א שערך לו חצי שעה להסיח דעתו מצער ולקרוא הלל.

אבל להיפטר לגמרי - אין אדם שיכול לפטור את עצמו!

והביא את לשונו של מרן החזון איש זצוק"ל "חובה על האדם, למעט את ערך מצוקותיו אשר יציקו את לבבו, ר"ל, לחזק את דעתו ולבטל את הגלים אשר יעלו על ראשו, ובהסירו רגשותיו, לא ירגיש, ויקבל שכר על הפרישה".

מבואר בדבריו שזו חובה! והדברים הללו הם התעוררות גדולה לתורה ועבודה וביחוד לבני תורה.

נמצא - הלל מחייב את העניים, רבי אלעזר בן חריסום מחייב את העשירים, יוסף מחייב את הרשעים. [לה:]

יש להבין איך ניתן לדרוש מאדם להיות כמו אותם הגדולים - הרי שמענתא בעי צילותא, ואיך ניתן להתרכז כראוי מתוך נסיונות קשים?

הגאון רבי מאיר גריינמן שליט"א מוכיח מהגמרא בסוכה [כה:] שאומרת 'אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה' בגלל שאיחיו הוא דקא מצטער נפשיה, איבעי ליה ליתובי דעתיה.

רואים שהדבר נתון ביד האדם לשלוט במחשבתו ובנפשו - ואין לשום אדם טענת אונס על זה!

האם מותר לסכן חיים עבור לימוד תורה?

שהלל עשה זאת רק מתוך 'אהבת תורה' אינו אלא טועה - הלל עשה זאת מדין פיקוח נפש!!!

הלל הרגיש שאם הוא לא ישמע את השיעור חיינו אינם חיים! לכן היה חייב לשמוע אפילו מתוך השלג, כי זה סכנה מיידית.

סכנת הקיפאון היא חשש מאוחר יותר, וגם יש סיכוי להינצל ממנו כמו שהיה לבסוף... זה העומק שבמעשה זה!

מי שזוכה לרכוש את המבט הזה - זו מעלה עצומה! להרגיש שהתורה זה החיים שלך, וכשתצעק 'השיבנו אבינו' תזעק מעומק הלב כי זה החיים שלך...

והאמת היא שכל אדם מישראל בטבעו יש לו חשק בתורה, כמו שהביא הגאון רבי דוד כהן שליט"א [מהשיח יצחק בשם הגר"א] שכל אדם נברא בטבעו כשהוא אוהב ללמוד.

אלא שהוא מרגיל את עצמו להתעסק וליהנות מדברים בטלים - עד שלא יכול להיגמל מהם.

מי שרגיל בלימוד התורה - נמשך אליה, וחש תשוקה עצומה וחשק נפלא - זה מה שאנו מבקשים "שתרגילנו בתורתך".

צריך להבין שהבטלה לא באה מחוסר חשק - אלא אדרבה, בגלל שמתחילים להתבטל וליהנות מן הבטלה, אין חשק ללמוד...

ממילא הכח בידנו לעזוב את השטויות, להתחיל לתפוס רוחניות, ליהנות מהלימוד, ולשמוח בתורה.

אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק, חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו, פעם אחת לא מצא להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס, עלה ונתלה וישב על פי ארובה - כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון.

אמרו אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים, כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון - אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר, והיום אפל, שמא יום המעונן הוא? הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג, פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו, והושיבוהו כנגד המדורה, אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת. [לה:]

הנה כשרוצים להביא להביא דוגמא ל'אהבת תורה' אמתית משתמשים במעשה הזה של הלל הזקן.

אך תלמידי ישיבת סלבודקא, שאלו וכי מותר לסכן חיים בשביל לימוד תורה? ולמה מחנכים אותנו לאהבת תורה עם סיפור שנראה סותר להלכה?

מסביר הגאון רבי חזקיהו משקובסקי שליט"א שמי שחושב

בדורנו השפל ניתן לזכות בקלות לס"ד גדולה יותר!

הנהגת שמים היא שיש קצבה כמה סיעתא דשמיא יקבל האדם בתמורה לכל עמל - וכאשר הדור שפל וצריך להעמיד דרגה רוחנית גבוהה, הרי שעל כל טיפת עמל מקבלים הרבה יותר ס"ד!

אם בזמן רגיל צריך הרבה עמל כדי לזכות לדרגות מיוחדות - כיום שהדור שפל, בהרבה פחות עמל ניתן להגיע לדרגות של גדלות עצומה.

אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמל ושתלן בכל דור ודור. [לח:]

יש להבין הרי לכל בן אנוש יש בחירה אם להיות צדיק או רשע - ואיך ה' שותל צדיקים?

הסביר מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל שלכל דרגה ברוחניות צריך סיעתא דשמיא, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו.

העבודה של האדם היא להיות "בא להיטהר"!

היא מסובבת ודוחפת אותו.

ברגע שהוא "בא" בלבד - אפילו בעודו עומד עדיין רחוק מאוד מהמעשה, אם תהיה מחשבתו 'לטהר' - כבר זכה בכל הדבר - כבר כבש את הדרך, וכבר הוא אוהב ותופס במעשה.

כי מחשבה היא תחילת היצירה, והיא המכניסה ומעמידה את התוצאות כפועל יוצא, ודבר הבא ממילא, ומבלעדיה אי אפשר לזכות בשום דבר.

את הידיעה הזו חשוב לחדד במיוחד בפתיחת הזמן, ובכל התחלה חדשה - כי יש בה בסיס איתן לצייר ולייצר את כל ההמשך במסלול ישיר ונכון.

אמר ריש לקיש מאי דכתיב {משלי ג-לד} 'אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן'! בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו. [לח:]

הגאון רבי ירוחם הלוי ליבוויץ זצוק"ל [המשגיח ממיר] אומר שחז"ל גילו לנו כאן סוד גדול:

כל מה שדורשים מן האדם בעולם הזה, היא רק כי "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו" [מכות י:] לא בדרך שאדם הולך!

שהלא אדם אינו הולך מעצמו - הנטיה שנזרעה ונשתרשה בקרבו,

איך ניתן לומר על בעל תשובה 'קדוש מרחם'?

להצליח בתוכחתו, והיו אומרים לו: מהיכן אתה יודע שעי"ז היא הבל שאין בה מועיל? וכי ניסית ונכחת?!

אבל עכשיו שבתחילת ימיו היה עובד עי"ז כמוהם, יכול לומר להם: כבר ניסיתי את כל העבודות-זרות, ונכחתי לדעת שהאמת היא שרק ה' הוא האלקים ואין זולתו.

נמצא, שגם השנים ההן שעבד עי"ז נהפכו לטובה - שהשתמש בהם להכניס נפשות לקדושה, וגם הן עולות למספר ימי צדקתו, ונקרא קדוש מרחם!

והדבר הזה נוגע לכל אחד מאתנו!

כאשר האדם נכשל ח"ו בעניינים מסויימים בתחילת חייו - אם מכח זה יבין ויכיר את גנות המעשים ההם, ובכח זה דווקא יחזור ויחזיר אנשים בתשובה - לא רק שהקב"ה מוחל לו על אותם עוונות, אלא שהשנים ההן ייהפכו לדחיפה ולסיבה אל הקדושה, ונקרא צדיק מעיקרו וקדוש מרחם, ה' יזכנו.

נמצא הלל מחייב את העניים רבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים יוסף מחייב את הרשעים. [לה:]

הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל אומר שניתן לדייק עי"ד דרש את הפסוק 'הוכח תוכיח את עמיתך' [ויקרא י טיז] שיעמיתך זה דווקא מי שדומה לך במצבך.

ולכן רק הלל יכול לחייב את העניים - כי הוא חווה את המצב שלהם, כך גם רבי אלעזר בן חרסום יכול לבוא בתביעה רק אל העשירים שהוא התנסה במצב כזה בהצלחה.

ומסביר עפ"י זה את מה שאומרים על אברהם אבינו ע"ה ש'בא בימים' פירושו שניצל כראוי את כל ימיו.

והרי הכיר את בעל הבירה רק כמה שנים אחרי לידתו? אלא הענין הוא שאברהם אבינו היה מכניס נפשות תחת כנפי השכינה - אילו היה עובד ומכיר את הקב"ה מנעוריו, לא היה יכול

לחפש רווחים - לא על חשבון אחרים...

קיום הדין שלא יישאר נותר - וזה מצווה שאפשר לקיימה עי"י אחרים...

ולכן הצנועים מושכים את ידיהם - כדי לא לתפוס דברים שאחרים מחזרים עליהם.

יש בנותן ענין להביא מה שאמר **מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל** לאדם שהרבה לקנות כרטיסי הגרלה 'לצאת ידי חובת השתדלות'...

מרן העיר לו - הרי יש עוד טיפשים רבים שהשקיעו כספים בהגרלה הזו.

האם נאה לך לבסס את כל תקוותך על האפשרות שכל השאר יאבדו את כספם שהשליכו להגרלה - לא יזכו?

ועוד שריבוי הכרטיסים - ודאי לא מעלה את הסיכויים, כיוון שאנשים זוכים, ולא כרטיסים...

מלבד שההשתדלות נועדה להסתיר את הנס, והיות שהסיכויים אפסיים - והזכייה היא עדיין נס, כך שעדיף לך להניח לבורא - למצוא את הדרך הטובה לפתוח שערי שמים - ללא העצות שלך...

תנו רבנן ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק וכו', ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן שמגיעו כזית - יש אוכלו ושבע, ויש אוכלו ומותיר, מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים - וכל כהן מגיעו כפול, הצנועין מושכין את ידיהן, והגרגרנין נוטלין ואוכלין. [לט.]

התוספות ישנים כתבו שאם הצנועין היו יודעים שיקבלו כזית לא היו מושכים את ידיהם - ואוכלים כדי לקיים מצות אכילה, אבל בפול נמנעו מלקחת כי 'אין מצות אכילה לגמרי'.

ויש להבין מהי הגדרה הזו של מצווה לא לגמרי?

מבאר **הגאון רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א** על פי מה שדנו האחרונים באכילת הקודשים אם יש בהם מצוות אכילה, או שהאכילה עוזרת לקיים את הדין שלא יהיה נותר.

ונראה שלדעת התוספות ישנים רק כשאוכל כזית מקיים מצוות אכילת קרבן.

אבל אם מגיע אליו פחות מכזית - 'אין מצות אכילה לגמרי', אלא

הלומד את 'שפת השמים' - יתעורר, ולא ינזק!

"מיד, נח הים מזעפון" - מלאו הגלים את שליחותם. משנוכח, כי הזריקה הראשונה היתה מיותרת, כי באותה שעה לא קרא ולא הבין את שפת הים וזעפו, התחיל דואב על השער הראשון שהוטל.

אך לא על השער שנעלם דאב ניקנור, אלא על חוסר ההכרה, באותה שעה דאב ליבו, 'אילו הייתי מעמיק עוד יותר כבר אז, ומבין את השפה, ולא היתה כריכתי סביב השערים בוששת לבא - הים היה נח מזעפו כבר אז'.

אכן כשבאה ההכרה אל שלמותה, שוב אין למצולות צורך בשער - ואותם הגלים המטלטלים את האניה כקליפת אגוז, לפתו את השער, ומן המצולות יגביהוהו ויובילוהו על קצף שכמם אל מתחת לדופני האניה...

כי שליחות היא - שליחות של גלי ים, שליחות של מצולות, שליחות של שערים, ומשיבינם האדם, וידע לקרא את קריאתם של כל אלו, לא יפסיד ולא ינזק לעולם...

הנסים נעשו לניקנור, אך המה אשר איפשרו את מציאותם של השערים בבית השם, ולעדי עד, לא ישכח העם ולא ישכח המקדש, את הניסים אשר נעשו לניקנור.

האומנים שבמצרים - נשכחו מזמן, קברניטי האניה - עלומים, רק ניקנור הוא שזיכר ויפקד, מאב לבנו, מדור לדור, ואיש לרעהו יאמר: כך נבנים שערי ביהמ"ק!

ואתה אדם, באשר הנך - אל תאטום אזנים! כי צועקים אליך, מתחננים אליך, שמע היטב, קרא היטב, הבן היטב, עקוב אחר המבוקש והמוצא, וטוב יהיה לך כל הימים.

ת"ר מה נסים נעשו לדלתותיו? אמרו כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים, בחזירתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו, נטלו אחת מהן והטילוה לים, ועדיין לא נח הים מזעפו, בקשו להטיל את חברתה, עמד הוא וכרכה אמר להם הטילוני עמה! מיד נח הים מזעפו, והיה מצטער על חברתה, כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה. [לח.]

יש לדון - מה השתנה השער השני מהראשון? מדוע נותר להשליך את הראשון? ומפני מה כרך את עצמו לשניה - וכי מותר לו למסור את הנפש עברה?

מסביר **הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א** שאמנם פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה - ובודאי היו חייבים להטיל את היקר מכל לים.

אך לאחר שהשער הראשון הושלך, והספינה לא התייצבה - הבין ניקנור והכיר כי "מדברים" אליו, "רוצים" ממנו משהו!

טלטלת הגלים - שפה היא! יש ללמוד את השפה... אז "תפס" עצמו ניקנור לאמור: את מסירות-נפשו, דורשים הימנו, את נכונותו, את הכרתו, בשליחות הקודש שלו.

שערים - אם הם מיועדים לבית המקדש, אינם מכבידים על האניה, קלישות ההכרה, העדר הנכונות - המה המכבידים... זריקת השער לא תקל על הטלטלה, עליך להגביר את ההכרה, הנכונות ומסירות הנפש...

"כרך עצמו ניקנור" - והכריז כי הובנה השפה!

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: peninim88@gmail.com לתרומות בנדירים פלוס - 'נוה אריה' - פנינים מאירים' - הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים